

ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Инвестициите за опазването на околната среда са важна предпоставка не само за постигане на екологична устойчивост, но и за осигуряване на здравословен начин на живот, сигурност и социална равнопоставеност, както и за икономически растеж, нови възможности за бизнеса, по-висока заетост и повече работни места.

ОБЩИ РАЗХОДИ ЗА ОПАЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Ключов въпрос

Какво е изразходваното количество финансов ресурс за опазване на околната среда в страната?

! Информацията по този индикатор се предоставя от Национален статистически институт. Данни за разходите за опазване и възстановяване на околната среда за 2022 г. ще бъдат налични през декември 2024 г.

Представена е последната налична информация за 2021 г.

Ключови послания

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда на национално ниво се оценяват на 2 643,13 млн. лв., като относителният им дял от brutния вътрешен продукт (БВП¹) е 1,9 %. Това е най-високото равнище на годишните разходи за периода 2017-2021 г.

Размерът на изразходваните средства за управление на отпадъците и за опазване на чистотата на въздуха е най-голям за периода 2017-2021 г.²

Дефиниция на индикатора

На национално ниво разходите обхващат всички разходи на фирми, общински администрации, научни институти, министерства и други организации, свързани с придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи с екологично предназначение, поддържане и експлоатация на дълготрайните материални активи с екологично предназначение и извършване на мероприятия за опазване и възстановяване на околната среда.

Оценка на индикатора

През 2021 г. разходите за опазване и възстановяване на околната среда на национално ниво се оценяват на 2 643,13 млн. лв., като относителният им дял от brutния вътрешен продукт (БВП) е 1,9 %. Отчита се по-високо равнище на разходите в сравнение с 2020 г. (2 471,44 млн. лв.), 2019 г. (2 308,05 млн. лв.), 2018 г. (2 036,89 млн. лв.) и 2017 г. (1 934,96 млн. лв.).

Наблюдава се тенденция към увеличаване на инвестициите за управление на отпадъците и за опазване на чистотата на въздуха.

¹ БВП – разходи за крайно използване – национално ниво, текущи цени.

² Имат се предвид разходите за всяко от двете направления по отделно, а не общите разходи.

През 2021 г. разходите за придобиване на дълготрайни материални (ДМА) и нематериални активи (НА) възлизат на 704,43 млн. лв. и относителният им дял в общите разходи е 26,7 %. За поддържане и експлоатация на ДМА с екологично предназначение и извършване на дейности за опазване и възстановяване на околната среда са усвоени средства на стойност 1 938,70 млн. лв. или 73,3 % от общите разходи.

Табл. 1. Изразходвани средства за опазване и възстановяване на околната среда на национално ниво спрямо БВП на страната за съответната година, млн. лв.

Година	Разходи за опазване и възстановяване на околната среда (млн. лв.)			БВП (млн. лв.)	Относителен дял на разходите от БВП (%)
	Разходи за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи	Разходи за поддържане на дълготрайни материални активи и за извършване на екологични мероприятия	Общо		
2017	459,92	1 475,04	1 934,96	102 741	1,88
2018	498,85	1 538,04	2 036,89	109 916	1,85
2019	454,75	1 853,30	2 308,05	120 342	1,92
2020	658,12	1 813,32	2 471,44	120 492	2,05
2021	704,43	1 938,70	2 643,13	138 979	1,90

Източник: НСИ

Фиг. 1. Динамика на изразходваните средства за опазване и възстановяване на околната среда по основни направления на национално ниво, млн. лв.

Източник: НСИ

В структурата на разходите с екологично предназначение по направления за околната среда, най-голям е дялът на усвоените средства за управление на отпадъците – 57,69 %, следван от тези за опазване на чистотата на въздуха – 17,51 % и за пречистване и отвеждане на отпадъчните води – 15,58 %. През 2021 г. дялът на разходите за опазване на чистотата на въздуха бележи известно увеличение – с 3,9 пункта спрямо 2020 г.

По-подробно структурата на разходите за опазване и възстановяване на околната среда по основни направления на национално ниво, за периода 2017-2021 г., е представена в Таблица 2.

Табл. 2. Структура на разходите за опазване и възстановяване на околната среда по основни направления на национално ниво, млн. лв.

Направления	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
За отпадъчните води	320,73	406,04	423,4	455,89	411,8
Оборотно водоснабдяване	42,86	39,96	46,64	52,34	77,48
За въздуха	244,0	238,67	257,81	335,82	462,74
За опазване на почвата и подпочвените води	27,05	24,41	25,4	54,93	21,71
За горите	10,04	6,35	7,49	6,54	4,88
За опазване на биологичното разнообразие и защитените територии и обекти	2,82	10,3	1,77	6,73	6,49
За ловно- и рибно стопански мероприятия	3,44	0,38	0,45	0,13	0,54
За отпадъците	1195,92	1228,28	1452,1	1466,33	1524,81
За шума	0,16	1,85	0,13	0,61	1,33
За научноизследователска дейност	3,75	2,71	8,55	12,1	2,36
За апаратура за мониторинг и контрол	43,37	32,29	39,38	32,81	50,14
Други разходи в т.ч. за административна, просветна и образователна дейност, оценка на въздействието върху околната среда	40,83	48,37	44,96	47,26	78,85

Източник: НСИ

Фиг. 2. Структура на разходите за опазване на околната среда по основни направления на национално ниво, процент (%)

Източник: НСИ

Източници на информация:

Национален статистически институт: <http://www.nsi.bg/bg>.

КОНСОЛИДИРАНИ РАЗХОДИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Ключов въпрос

Какви са финансовите ресурси, управлявани и изразходвани по програми на Министерството на околната среда и водите (МОСВ) през 2022 г.?

Политиките, осъществявани от административната система на МОСВ са:

- Политика в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда;
- Политика в областта на националната система за мониторинг на околната среда и информационна безопасност.

Политиката, която Министерство на околната среда и водите провежда е контрол върху състоянието на компонентите на околната среда и факторите, влияещи върху тях за увреждане или замърсяване на околната среда над пределно допустимите норми и/или при неспазване на определените емисионни норми и ограничения на стопанските субекти.

Функциите на министерството и звената, свързани с изпълнението на политиките и приоритетите на МОСВ, са представени в програмния бюджет на министерството в рамките на **осем бюджетни програми**. Информация за разпределение на разходите по области на политики и бюджетни програми е налична в публикувания бюджет на МОСВ за 2022 г.: <https://www.moew.government.bg/bg/byudjet-na-mosv-za-2022-g-zdbrb/>.

Табл. 1. Отчет на консолидираните разходи по бюджетни програми на МОСВ за 2022 г.

№	Консолидирани разходи на МОСВ, лв.	По Закона за държавния бюджет	Уточнен план	Отчет
I.	Общо ведомствени разходи:	134 692 100	134 363 001	131 476 363
1.	Персонал	57 521 600	59 726 688	59 301 306
2.	Издръжка	66 208 300	64 405 094	62 458 262
3.	Капиталови разходи	10 962 200	10 231 219	9 716 795
1.	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	134 692 100	134 363 001	131 476 363
1.	Персонал	57 521 600	59 726 688	59 301 306
2.	Издръжка	66 208 300	64 405 094	62 458 262
3.	Капиталови разходи	10 962 200	10 231 219	9 716 795
2.	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от ЕС	0	0	0
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета	179 800	387 700	356 207
1.	Персонал	0	0	0
2.	Текущи трансфери	179 800	387 700	356 207
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за средства от ЕС	10 675 000	756 472 506	566 772 147
1.	Оперативна програма „Околна среда 2014-2020“	0	634 249 989	460 007 352
2.	Оперативна програма „Околна среда 2014-2020“ – бенефициенти МОСВ и ВРБ	0	0	27 429 634
3.	Национален доверителен фонд	0	0	4 868 500
4.	Програми за отстраняване на минали екологични щети	10 000 000	10 000 000	4 498 572
5.	Трансфер към БАН и МОН за дейности по Закона за водите	675 000	1 313 521	1 313 521

6.	ПУДООС	0	110 908 996	65 114 484
7.	Програма „LIFE“	0	0	23 435
8.	Опазване на околната среда и климатичните промени на ФМ на ЕИП 2014-2021 г.	0	0	556 179
9.	Трансгранично сътрудничество – проекти	0	0	320 484
	Оперативна програма „Добро управление“	0	0	2 639 986
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	10 854 800	756 860 206	567 128 354
	Общо разходи по бюджета (I.I+II.):	134 871 900	134 750 701	131 832 570
	Общо разходи (I.+II.+III.):	145 546 900	891 223 207	698 604 717

Генерирани приходи

Ключов въпрос

Постигнати ли са стойностите на планираните в Закона за държавния бюджет на Република България приходи на МОСВ за 2022 г.?

Табл. 2. Отчет на приходите по бюджета за 2022 г.

№	Приходи на МОСВ, лв.	По Закона за държавния бюджет	Уточнен план	Отчет
1.	Данъчни приходи			
2.	Неданъчни приходи	41 299 300	41 416 925	39 449 417
1.	Приходи и доходи от собственост	2 555 000	2 386 410	1 821 880
2.	Държавни такси	38 900 000	38 900 000	48 186 664
3.	Глоби, санкции и наказателни лихви	1 005 000	996 796	1 795 797
4.	Внесени ДДС и др. данъци върху продажбите	-1 160 700	-1 017 576	-1 127 049
5.	Постъпление от продажби на нефинансови активи			9 090
6.	Приходи от концесии		3 586 500	3 885 463
7.	Други приходи		-3 578 525	-15 265 748
8.	Помощи и дарения от чужбина		125 814	125 814
9.	Помощи и дарения от страната		17 506	17 506
	Общо приходи:	41 299 300	41 416 925	39 449 417

Реализираните приходи по бюджета на МОСВ за отчетния период са формирани от приходи от калкулации за разходи по контрола и извършени лабораторни анализи, приходи от държавни такси, глоби, санкции, лихви, други неданъчни приходи и приходи от концесии. С най-голям относителен дял от приходите е дялът на приходите от държавни такси, които постъпват на основание ПМС № 136/30.11.2012 г., с което е приета *Тарифа за таксите, които се събират в системата на МОСВ* и на основание Закона за водите (ЗВ), чл. 196, ал. 1. Изпълнението на приходите е 95,25 % спрямо уточнения план на приходите през 2022 г.

Ключов въпрос

Какви са наложените санкции за наднормено замърсяване на околната среда за 2022 г.?

Какви са наложените санкции за нарушения на изискванията на нормативната уредба в областта на опазването на околната среда за 2022 г.?

Ключови послания

За констатирано наднормено замърсяване на компонентите на околната среда, от РИОСВ са издадени 154 наказателни постановления, с които са наложени текущи месечни и еднократни санкции по реда на чл. 69 и следващи от ЗООС, на обща стойност 2 541 823,76 лв. Постъпилите суми от наложени санкции (от всички наложени през 2022 г. и от всички действащи от предходни години) през 2022 г. са на обща стойност 1 100 290,99 лв.

От РИОСВ са издадени 847 наказателни постановления, с които са наложени 556 имуществени санкции на юридически лица и еднолични търговци, и 291 глоби на физически лица. Имушествените санкции и глоби са за неспазване на разпоредбите на ЗООС и други секторни закони, и са на обща стойност 6 910 720,00 лв. Постъпилите суми от наложени имуществени санкции и глоби през 2022 г. са на обща стойност 1 830 837,61 лв., вкл. от наказателни постановления, приключили по реда на чл. 79б на Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН).

На основание разпоредбите на ЗАНН, между наказващия орган и нарушителя, за периода, от РИОСВ са сключени 292 споразумения на обща стойност 398 000,00 лв. Постъпилите през 2022 г. суми от сключени споразумения между наказващия орган и нарушителя, са в размер на 350 120,00 лв.

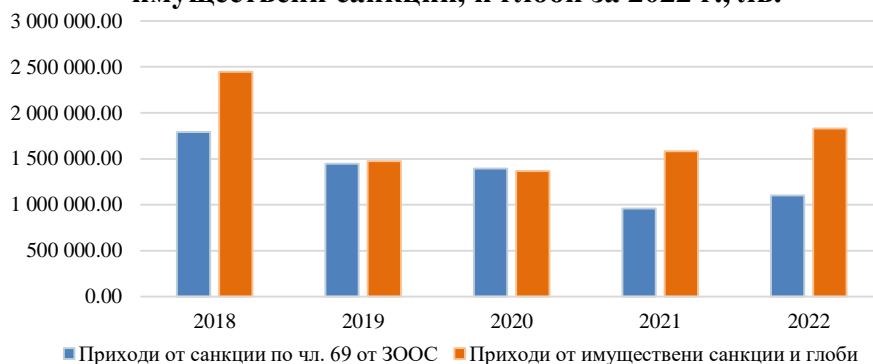
Дефиниция на индикатора

Индикаторът дава представа за приходите от наложени санкции на операторите за констатирано неспазване на изискванията на екологичното законодателство при осъществяване на дейности.

Оценка на индикатора

През 2022 г. се наблюдава увеличение на стойността на наложените санкции спрямо 2021 г., както и размера на постъпилите суми от наложени санкции.

Фиг. 3. Приходи от наложени санкции по чл. 69 от ЗООС и приходи от наложени имуществени санкции, и глоби за 2022 г., лв.

Източник: МОСВ

Съгласно ЗООС, 80 % от преведените от стопанските субекти суми от наложени санкции по чл. 69 и следващи от ЗООС, постъпват в общинските бюджети на териториите, на които се намират съответните санкционирани обекти-замърсители, с цел средствата да се изразходват за екологични проекти и дейности по приоритети, определени в общинските програми за околна среда.

Табл. 2. Общини, получили най-големи приходи от наложени санкции през 2022 г.

Община		Преведена сума, лв.
1	Община Варна	152 688,28
2	Община Долни чифлик	96 688,06
3	Община Девня	76 940,48
4	Община Белослав	63 296,80
5	Община Бургас	35 300,95
6	Община Разград	29 720,30
7	Община Добричка	29 624,16
8	Община Силистра	25 842,04
9	Община Свищов	24 608,42
10	Община Велико Търново	20 515,76

Източник: МОСВ

Съгласно чл. 65 от ЗООС привежданите на общините суми от наложени санкции следва се изразходват за екологични проекти и дейности по приоритети, определени в общинските програми за околна среда.

Имуществени санкции и глоби

Разпределението на наложените имуществени санкции и глоби за нарушения на изискванията по закони е както следва:

- Закон за управление на отпадъците – 270 бр.;
- Закон за водите – 157 бр.;
- Закон за опазване на околната среда – 200 бр.;
- Закон за защитените територии – 58 бр.;
- Закон за биологичното разнообразие – 77 бр.;
- Закон за чистота на атмосферния въздух – 43 бр.;
- Закон за лечебните растения – 30 бр.;
- Закон за защита от шума в околната среда – 5 бр.;
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси – 1 бр.;
- Закон за ограничаване изменението на климата – 5бр.;
- Закон за отговорността за предотвратяване и ограничаване на екологични щети – 1 бр.

Източник на информация:

МОСВ